

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра міжнародних економічних відносин

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

Козак Ю.Г.

“ ____ ” _____ 2020 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавра

зі спеціальності 6.05052 Міжнародні економічні відносини

за освітньою програмою «Міжнародна економіка»

на тему: **«Стан та перспективи підвищення міжнародної
конкурентоспроможності логістично-стивідорного підприємства
(на прикладі ТОВ «ТІС-Вугілля»)»**

Виконавець:

студентка ФМЕ, гр. 43

Котляренко Яна В'ячеславівна

/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н., професор

Козак Юрій Георгійович

/підпис/

ОДЕСА – 2020

АНОТАЦІЯ

Котляренко Яна В'ячеславівна, «Стан та перспективи підвищення міжнародної конкурентоспроможності логістично-стивідорного підприємства (на прикладі ТОВ «ТІС-Вугілля»)»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 6.05052 «Міжнародні економічні відносини» за освітньою програмою «Міжнародна економіка», - Одеський національний економічний університет – Одеса, 2020 рік

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження виступає міжнародна конкурентоспроможність ТОВ «ТІС-Вугілля».

У роботі розглядаються теоретичні аспекти міжнародної конкурентоспроможності підприємства, визначені основні фактори та показники, що впливають на рівень міжнародної конкурентоспроможності логістично-стивідорних підприємств, досліджено різні методики оцінки міжнародної конкурентоспроможності підприємства.

Надана характеристика ТОВ «ТІС-Вугілля» як суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності. Досліджено вплив факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на конкурентоспроможність підприємства. Проаналізовано сучасний стан міжнародної конкурентоспроможності ТОВ «ТІС-Вугілля».

Запропоновано напрями підвищення міжнародної конкурентоспроможності ТОВ «ТІС-Вугілля», зокрема, за рахунок розвитку портової інфраструктури, удосконалення організаційної структури підприємства та використання кластерного підходу при подальшому розвитку підприємства.

Ключові слова: міжнародна конкурентоспроможність, морська інфраструктура, логістично-стивідорне підприємство, ТОВ «ТІС-Вугілля», експорт, імпорт.

ANNOTATION

Kotliarenko Yana Vyacheslavivna, "The state and prospects of international competitiveness increasing of logistics and stevedoring enterprise (on the example of LLC "TIS-Coal")".

Qualification work for the Bachelor's Degree in the specialty 6.05052 "International Economic Relations" under the International Economics program, - Odessa National University of Economics - Odessa, 2020

Bachelor's qualification work consists of three sections. The object of the study is the international competitiveness of LLC "TIS-Coal".

The theoretical aspects of international competitiveness of the enterprise are considered in the work, the main factors and indicators influencing the level of international competitiveness of logistic-stevedoring enterprises are determined, various methods of estimation of the international competitiveness of the enterprise are investigated.

The characteristic of LLC "TIS-Coal" as a subject of foreign economic activity is done. The influence of internal and external factors on the competitiveness of the enterprise is investigated. The current state of international competitiveness of LLC "TIS-Coal" is analyzed.

The directions of increasing the international competitiveness of LLC "TIS-Coal" are offered, in particular, due to the development of port infrastructure, improvement of the organizational structure of the enterprise and the use of the cluster approach in the further development of the enterprise.

Keywords: international competitiveness, maritime infrastructure, logistics and stevedoring enterprise, LLC "TIS-Coal", export, import.

ЗМІСТ

	Стор
ВСТУП.....	4
Розділ 1 Теоретико-методичні засади дослідження міжнародної конкурентоспроможності логістично-стивідорних підприємств	7
1.1. Сутність та роль міжнародної конкурентоспроможності логістично-стивідорних підприємств	7
1.2. Фактори та показники, що впливають на формування міжнародної конкурентоспроможності логістично-стивідорних підприємств....	17
1.3. Методи оцінювання міжнародної конкурентоспроможності логістично-стивідорних підприємств.....	22
Висновки до розділу 1.....	29
Розділ 2. Сучасний стан міжнародної конкурентоспроможності ТОВ «ТІС-Вугілля».....	31
2.1. Характеристика ТОВ «ТІС-Вугілля» як суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності.....	31
2.2. Аналіз впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на стан міжнародної конкурентоспроможності ТОВ «ТІС-Вугілля».....	50
2.3. Аналіз рівня міжнародної конкурентоспроможності ТОВ «ТІС-Вугілля» на ринку логістично-стивідорних послуг.....	57
Висновки до розділу 2.....	69
Розділ 3 Шляхи підвищення міжнародної конкурентоспроможності ТОВ «ТІС-Вугілля».....	71
3.1. Підвищення міжнародної конкурентоспроможності ТОВ «ТІС-Вугілля» за рахунок розвитку портової інфраструктури.....	71
3.2. Організаційні заходи щодо підвищення міжнародної конкурентоспроможності логістично-стивідорного підприємства ТОВ «ТІС-Вугілля».....	76
3.3. Кластеризація діяльності підприємства як фактор підвищення його конкурентоспроможності на міжнародному ринку логістично-стивідорних послуг.....	83
Висновки до розділу 3.....	86
ВИСНОВКИ	88
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	91

ВСТУП

Актуальність кваліфікаційної роботи. У сучасних умовах вихід українських підприємств на зовнішній ринок потребує ефективного управління міжнародною конкурентоспроможністю, що характеризується високим рівнем складності та невизначеності. Дослідження міжнародної конкурентоспроможності підприємства дають змогу розглядати її як комплексну характеристику потенційних можливостей забезпечення конкурентних переваг як підприємства так і галузі, і країни в цілому.

Згідно із тенденціями розвитку світової торгівлі, найбільш динамічно розвивається сектор міжнародних морських перевезень, а разом із тим розвивається міжнародний ринок стивідорних послуг. Від ефективності функціонування підприємств морської галузі, їхнього технічного оснащення, розвиненості інфраструктури та відповідності сучасним міжнародним вимогам залежить конкурентоспроможність всього національного морського транспортного комплексу на світовій арені. Економіко-організаційні перетворення, які відбуваються у морській галузі України, призвели до зниження частки державної участі в управлінні процесами перевезення і перевалки вантажів, тож вагомого значення в морегосподарському середовищі України займають приватні логістично-стивідорні підприємства.

Таким чином, забезпечення високого рівня міжнародної конкурентоспроможності логістично-стивідорних підприємств створює перспективи збільшення обсягів зовнішньої торгівлі України, залучення іноземних інвестицій, покращення іміджу країни на зовнішніх ринках тощо, а також стає важливим завданням теперішнього етапу життєдіяльності усієї транспортної системи України.

Дослідженням сутності міжнародної конкурентоспроможності підприємств, можливих напрямів її підвищення, а також особливостей здійснення стивідорної діяльності займалися багато зарубіжних та вітчизняних вчених, таких як А. Рійкюре, Ю.Ю. Крук, Ю.Г. Козак, К.В. Степанова,

О.В.Солодка, О.М. Вербилло, М.В. Ботнарюк, В.О. Андрієвська та інші. Однак в умовах динамічного розвитку світової морської торгівлі та світового ринку стивідорних послуг, питання підвищення міжнародної конкурентоспроможності підприємств цієї галузі залишається актуальним.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Метою дослідження є аналіз сучасного стану міжнародної конкурентоспроможності логістично-стивідорних підприємств на прикладі ТОВ «ТІС-Вугілля» та розробка конкретних заходів щодо її підвищення.

Для реалізації поставленої мети передбачено вирішення таких **завдань**:

- ✓ дослідити сутність та роль міжнародної конкурентоспроможності логістично-стивідорних підприємств;
- ✓ узагальнити фактори та показники, що впливають на формування міжнародної конкурентоспроможності логістично-стивідорних підприємств;
- ✓ дослідити методи оцінювання міжнародної конкурентоспроможності логістично-стивідорних підприємств;
- ✓ надати характеристику ТОВ «ТІС-Вугілля» як суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності;
- ✓ проаналізувати вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на стан міжнародної конкурентоспроможності ТОВ «ТІС-Вугілля»;
- ✓ провести аналіз рівня міжнародної конкурентоспроможності ТОВ «ТІС-Вугілля» на ринку логістично-стивідорних послуг;
- ✓ надати рекомендації та розробити конкретні заходи щодо підвищення міжнародної конкурентоспроможності ТОВ «ТІС-Вугілля».

Об'єктом дослідження є міжнародна конкурентоспроможність ТОВ «ТІС-Вугілля».

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади та практичні заходи із визначення та підвищення рівня міжнародної конкурентоспроможності логістично-стивідорних підприємств.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі було застосовано такі методи дослідження, як метод наукових узагальнень, табличний та графічний

методи, метод порівняння, методи економічного аналізу, експертний метод оцінки, SWOT-аналіз. Використано офісний пакет MS Office - Microsoft Excel.

Інформаційна база дослідження. Для написання роботи було використано фундаментальні праці вітчизняних і зарубіжних вчених із проблем міжнародної конкурентоспроможності, нормативно-правові документи, Інтернет-джерела, статистичні дані, внутрішню звітність ТОВ «ТІС-Вугілля».

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами виконання кваліфікаційної роботи опубліковано:

- статтю на тему «Аналіз зовнішньоекономічної діяльності логістично-стивідорного підприємства ТОВ «ТІС-Вугілля»» на студентській дистанційній науково-практичній конференції «Минуле, Сучасне, Майбутнє» (Одеса, 2020 р.), обсягом 0,2 авт. арк;
- статтю на тему «Аналіз витрат від звичайної діяльності як ефективний метод управління підприємством (на прикладі ТОВ «ТІС-Вугілля»)» у збірнику науково-практичних статей Одеського національного економічного університету (кафедра економічного аналізу) (м. Одеса, 2020 р.), обсягом 0,4 авт. арк.;
- тези доповіді «Фактори та показники міжнародної конкурентоспроможності сучасних стивідорних підприємств» на Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Проблеми економіки в сучасних умовах» (м. Львів, 2020 р.), обсягом 0,2 авт. арк.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, основної частини, висновків та списку використаних джерел кількістю 62 найменувань. Основний зміст викладений на 97 сторінках.

ВИСНОВКИ

У проведеному дослідженні здійснено аналіз теоретико-методичних підходів до визначення сутності міжнародної конкурентоспроможності логістично-стивідорних підприємств та методів її оцінки, узагальнено фактори та показники, що на неї впливають, проведено комплексний аналіз сучасного стану міжнародної конкурентоспроможності підприємства ТОВ «ТІС-Вугілля», а також запропоновано шляхи її підвищення.

Дослідження дозволило зробити такі висновки теоретичної, методичної та практичної спрямованості:

1) Досліджуючи сутність та роль міжнародної конкурентоспроможності логістично-стивідорних підприємств, ми дійшли висновку, що міжнародна конкурентоспроможність підприємства – це досягнення певних конкурентних переваг при суперництві між підприємствами на міжнародному ринку. Міжнародна конкурентоспроможність відображає наскільки ефективною виробничо-господарська діяльність підприємства при наявних у нього ресурсах. Було визначено, що згідно із сучасними тенденціями розвитку світової торгівлі найбільша частка вантажообігу йдеться на морські види транспорту, що свідчить про зростання попиту на стивідорні послуги. Для України розвиненість морегосподарського комплексу має стратегічне значення, тож стан конкурентоспроможності стивідорних підприємств на сьогодні є важливим показником конкурентоспроможності усієї транспортної галузі України.

2) Узагальнивши фактори та показники, що впливають на формування міжнародної конкурентоспроможності, що для логістично-стивідорних підприємств вирішальними групами факторів є: географічні, інфраструктурні, логістико-технологічні, геополітичні та інституційні. При цьому, оцінюючи конкурентоспроможність логістично-стивідорного підприємства, ці групи факторів необхідно розглядати в сукупності із системою кількісних, вартісних та якісних показників.

3) Серед різноманіття досліджених методів оцінки міжнародної конкурентоспроможності, було обрано комплексний підхід до оцінки. Такий підхід включає аналіз самого підприємства у напрямі його зовнішньоекономічної діяльності, дослідження методом складання SWOT-аналізу, а також експертний метод оцінювання стану конкурентоспроможності підприємства.

4) Досліджено, що «Трансінвестсервіс», до групи терміналів якого входить ТОВ «ТІС-Вугілля», є найбільшим приватним стивідорним оператором в Україні та постійно демонструє одні з найвищих показників інтенсивності розвантаження та завантаження суден. ТОВ «ТІС-Вугілля» є найбільшим вугільно рудним терміналом України та здійснює перевалку залізорудного концентрату, різних видів вугілля, коксу, руди, а також олії. Визначено, що ТОВ «ТІС-Вугілля» більше 60% перевалює експортний вантаж, близько 20% - імпорتنний, та більше 10% - транзитний. 84% вантажу, в більшості ЗРК та окатиші, з підприємства відправляються до Китаю, а основним імпортером вугілля через «ТІС-Вугілля» залишається США. Було досліджено, що ТОВ «ТІС-Вугілля» є фінансово стійким підприємством, демонструючи фінансові показники.

5) За допомогою SWOT-аналізу виявлено вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на міжнародну конкурентоспроможність підприємства. Загальне значення «сильних сторін» та «можливостей» склало: $26,72+26,51=53,23$; а «слабких сторін» та «загроз»: $26,72+26,51=53,23$.

6) В процесі дослідження, були проаналізовані найближчі конкуренти ТОВ «ТІС-Вугілля», зокрема, ДП «МТП «Южний», Миколаївський МП та ДП «МТП «Чорноморськ». Завдяки оцінюванню п'яти експертів галузі були визначені основні переваги та недоліки кожного з конкурентів у порівнянні з ТОВ «ТІС-Вугілля». Як результат, виявлено, що найсильнішим конкурентом досліджуваного підприємства є ДП «МТП «Южний», рівень портової інфраструктури та імідж якого були оцінені експертами вище, ніж на «ТІС-Вугілля».

7) Задля підвищення міжнародної конкурентоспроможності ТОВ «ТІС-Вугілля» було запропоновано покращити стан розвиненості портової інфраструктури шляхом проведенню днопоглиблювальних робіт біля причалів, підвищенню пропускної здатності та оснащеності залізничної інфраструктури та модернізації наявного устаткування підприємства.

8) Рекомендовано створити на підприємстві відділ зовнішньоекономічної діяльності, який підпорядковуватись директору із зовнішньоекономічної діяльності та включатиме наступні підрозділи: відділ планування зовнішньоекономічної діяльності (менеджер з експорту, менеджер з імпорту), відділ зовнішньоекономічних угод (експерт з митного регулювання, юрист із ЗЕД), відділ дослідження ринку (економіст ЗЕД), протокольне бюро. Окрім цього, запропоновано знизити рівень плинності кадрів за рахунок матеріальних і нематеріальних стимулів.

9) Оскільки у сучасній економіці набуває поширення кластерний підхід до організації діяльності підприємства, ТОВ «ТІС-Вугілля» та «Трансінвестсервіс» в цілому було запропоновано створити індустріальний парк, що передбачає спільну діяльність з іншими підприємствами, зацікавленими у зниженні логістичних витрат та залученні додаткових інвестицій. Крім того, перспективним напрямом було обрано розширення номенклатури вантажів, що оброблюються ТОВ «ТІС-Вугілля», завдяки перевалюванню граніту, який буде перероблювати та експортувати потенційний учасник індустріального парку. Було визначено, що створення індустріального парку підвищує не лише міжнародну конкурентоспроможність підприємств, що до нього входять, а й усього регіону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Danube Port Development Strategy & Network Formation. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.interreg-danube.eu/uploads/media/approved_project_public/0001/27/031d094bc4507556bd1aabc6271bb04b2fb8b86a.pdf.
2. Kotliarenko Y., Osipov V., Lobunets V. About the strategy of the port-industrial node “Transinvestservice”/ Y. Kotliarenko, V. Osipov, V. Lobunets//Science and Practice: an innovative approach. – Paris, 2017. – P. 124-128.
3. Mezina L.V. Parameters and factors of ensuring competitive stability of the port sector of ukraine /L.V. Mezina //Економічні інновації. - №67. – 2018. – С.158 – 167.
4. Review of maritime transport 2019. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/rmt2019_en.pdf.
5. Rijkure Astrida. Port activities competitiveness assessment methodology/ Astrida Rijkure// Proceedings of the 2016 International Conference “Economic science for rural development”. - № 42. - Jelgava, LLU ESAF, 21-22 April 2016. - pp. 145-149. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://llufb.llu.lv/conference/economic_science_rural/2016/Latvia_ESRD_42_2016-145-149.pdf.
6. The Global Competitiveness Report 2019. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf.
7. Андрієвська В.О., Павловська Л.А. Роль проектного потенціалу при формуванні конкурентних переваг стивідорної компанії/В.О. Андрієвська, Л.А. Павловська//Вісник Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля. - №4(234). – 2017. – С. 50–54.
8. Базілінська О. Я Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. Я. Базілінська – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 328 с.

9. Балабанова Л.В. Управление конкурентоспособностью предприятий на основе маркетинга: [монографія] / Л.В. Балабанова, А.В. Кривенко. – Донецк: ДонГУЭТ им. М. Туган-Барановского, 2004. — 147 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cdn.hneu.edu.ua/rozvitok19/thesis02-06.html>.
10. Баланс підприємства ТОВ «ТІС Вугілля» за 2019 рік.
11. Бодровцева Н.Ю. Систематизация факторов и показателей оценки конкурентоспособности морских портов/ Н.Ю. Бодровцева// Транспортный бизнес. - №2. – 2017. – С. 105 – 109.
12. Бойко М.А. Современные тенденции развития стивидорных компаний Украины/ М.А. Бойко//Вісник економіки транспорту і промисловості.- №63. – 2018. – С.133- 144. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://btie.kart.edu.ua/article/viewFile/141132/146015>
13. Болодурина В.А. Методы оценки конкурентоспособности предприятия / В.А. Болодурина // Международный научно-исследовательский журнал: экономические науки. - №11 (42). – 2017. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://research-journal.org/economical/metody-ocenki-konkurentosposobnosti-predpriyatiya/>
14. Ботнарюк М.В. Конкурентоспособность портовой услуги: социальный аспект/ М.В. Ботнарюк// Вестник Университета морского и речного флота им. Адмирала С.О. Макарова. – №1. – 2015. – С.186 – 192.
15. Ботнарюк М.В. Приоритеты развития морской портовой инфраструктуры в современных условиях/ М.В. Ботнарюк//Экономика и управление на транспорте. – Вып. 2. – 2016. – С. 136-143.
16. Вербило О.М. Тенденции в логистике, влияющие на конкурентоспособность портов/ О.М. Вербило // Научно-аналитический журнал «логистика и управление цепями поставок». – 2012. – №4 (51) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://lscm.ru/index.php/ru/po-godam/item/1146>.
17. Внутрішня звітність ТОВ «ТІС-Вугілля».

18. Грабовецький Б.Є., Антонюк О.В. Ранжування показників фінансово-господарської діяльності підприємства для побудови комплексної стратегічної програми на основі методу експертних оцінок/Б.Є. Грабовецький, О.В. Антонюк//Економіка та держава. - №9. – 2010. – С.40 – 41. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/9_2010/14.pdf.

19. Дементьева А.Г. Конкурентоспособность международных компаний // Маркетинг. 2000. №3. С. 64–67.

20. Дорофєєва Х.М. Аналіз факторів, що впливають на розвиток транспортної інфраструктури/ Х.М. Дорофєєва// Світове господарство і міжнародні економічні відносини. - №7. – 2016. – С. 29 – 35.

21. Закон України «Про індустріальні парки»: Закон від 13.02.2020 № 5018-VI (зі змінами). Відомості Верховної Ради України. 2013. №22, ст. 212.

22. Закон України «Про морські порти України»: Закон від 17.05.2012 № 4709–VI (зі змінами). Відомості Верховної Ради України. 2013. № 7, стор. 407, ст. 65.

23. Заяць Р. П. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства : дис. канд. ек. наук / Заяць Роман Петрович – Тернопіль, 2017. – 156 с.

24. Золотарьова О., Мережко Н., Шульга О. Ринок природного будівельного каменю в Україні/О. Золотарьова, Н. Мережко, О. Шульга//Товари і ринки.-№1. – 2018. – С.60-74. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://tr.knteu.kiev.ua/files/2018/01\(25\)/07.pdf](http://tr.knteu.kiev.ua/files/2018/01(25)/07.pdf).

25. Кадирус І.Г. Конкурентоспроможність підприємства та фактори, що на неї впливають/ І.Г. Кадирус // Ефективна економіка. - №5. – 2016. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3390>.

26. Кириченко О.М., Мигдальський А.В. Методи оцінювання конкурентоспроможності підприємства/ О.М. Кириченко, А.В. Мигдальський// Ефективна економіка.-№2.- 2017. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5428>.

27. Козак Ю. Г. Зовнішньоекономічна діяльність : навчальний посібник / Ю. Г. Козак, Є. В. Савельєв та ін. – 6-е вид., перероб. та доп. / ред. Ю. Г. Козак – Київ: ЦУЛ, 2019. – 292 с.
28. Козак Ю. Г. Міжнародний маркетинг: навч. посібник / Ю. Г. Козак, О. В. Воронова, І. О. Уханова та інші / за ред. Ю. Г. Козака, С. Смичка, І. Л. Литовченко. – Київ-Катовіце : Центр учбової літератури, 2014. – 300 с.
29. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення: [монографія/за ред. О.Г. Янкового].- Одеса: Атлант, 2013.- 470 с.
30. Корнієнко О.П., Кошара К.А. Підвищення конкурентоспроможності морських портів України/ О.П. Корнієнко, К.А. Кошара//Вісник Криворізького національного університету. – Вип. 44. – 2017. – С.194 – 198.
31. Костоглодов Д.Д., Кипа Н.А. Развитие продуктивного конкурентного преимущества стивидорных компаний в системе отраслевых конкурентных отношений/ Д.Д. Костоглодов, Н.А. Кипа//Вестник Ростовского государственного университета путей сообщения. - №2(34). – 2016. – С. 85-93.
32. Крук Ю.Ю. Адаптивные структуры управления стивидорной компании/ Ю.Ю. Крук//Вісник Одеського національного морського університету. - №3(42). – 2014. – С. 181 – 193.
33. Крук Ю.Ю. Економічні засади забезпечення розвитку стивідорної діяльності в Україні: дис. ... канд. ек. н./ Крук Юрій Юрійович. – Одеса, 2019. – 225 с.
34. Лазаренко А. А. Методы оценки конкурентоспособности [Текст] / А. А. Лазаренко // Молодой ученый. — 2014. — №1. — С. 374-377.
35. Луханін М. Дільниця Чорноморська – Берегова: стратегія реалізації логістичної концепції бережливого виробництва та успішних бізнес-проектів на засадах державно-приватного партнерства/ М.Луханін// Українські залізниці. – №2 (8). – 2014. С. 32- 39. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://odz.gov.ua/lean_pro/materials/20140128-120014--2014_01_24_01_0.pdf.
36. Офіційна веб-сторінка міжнародної групи компаній Metinvest [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://metinvestholding.com/ua/about>

37. Офіційний веб-сайт Адміністрації Миколаївського морського порту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.portnikolaev.com>.
38. Офіційний веб-сайт ДП «МТП «Чорноморськ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://seaport.com.ua/>.
39. Офіційний веб-сайт ДП «МТП «Южный» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.port-yuzhny.com.ua/>.
40. Офіційний веб-сайт підприємства ТОВ П «Трансінвестсервіс» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tis.ua/>.
41. Офіційний веб-сайт ТОВ «СИФ-Сервис» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sifservice.com/>.
42. Офіційний сайт Адміністрації морських портів України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://uspa.gov.ua>.
43. Пермінова С. О., Романко Є.В. Управління міжнародною конкурентоспроможністю як фактор успіху сучасного підприємства / С. О. Пермінова, Є.В. Романко. //Молодий вчений. - №2(29). – 2016. – С. 70 –74. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/2/18.pdf>.
44. Порты Украины [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ports.com.ua/>.
45. Рейтинг ефективності морських портів України. Олег Нів'євський (від 19.07.2019). [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://cfts.org.ua/blogs/rejting_efektivnosti_morskikh_portiv_ukrani_467.
46. Рынок морских грузоперевозок в Черноморском и Средиземноморском регионах от 22.12.19 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://inventure.com.ua/analytics/investments/rynok-morskih-gruzoperevozok-v-chernomorskom-i-sredizemnomorskom-regionah>.
47. Рынок натурального камня-2019: «клуб» потребителей и производителей остается узким (от 12.01.2020). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://sd.net.ua/2019/07/01/rynok-naturalnogo-kamnya-2019-klub-potrebitелей-i-proizvoditeley-ostaetsya-uzkim.html>

48. Сітковська А. О. Оцінка рівня конкурентоспроможності підприємства: методика та критерії розрахунку / А. О. Сітковська. // Економіка. Управління. Інновації. Серія : Економічні науки. – 2016. – № 3. – С. 40-46.

49. Скударь Г.М. Управление конкурентоспособностью крупного АО: проблемы и решения / Г.М. Скударь. – К. : Наук. думка, 2007. – 496 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nkmz.com/index.php?id=272>

50. Солодка О.В. Логістична складова конкурентоспроможності промислового підприємства/ О.В. Солодка// Вісник Національного університету «Львівська політехніка».-2009.-№2.-С. 393 -400. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://vlp.com.ua/files/57_2.pdf.

51. Спецпроект «ТИС: история крупнейшего частного порта в 7 инновациях» (май, 2019). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://project.liga.net/projects/tis/>.

52. Статут Товариства з обмеженою відповідальністю «ТІС-Вугілля».

53. Степанова К.В. Кластеризація морегосподарської діяльності: світовий досвід та українські реалії/К.В. Степанова// Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.-№6. – 2017. – С.145 – 149.

54. Стратегія розвитку морських портів України на період до 2038 р.: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 липня 2013 р. № 548-р. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/548.2013>.

55. Трудовой коллектив ТИС просит правительство обеспечить дноуглубление в порту «Южный» (от 26.09.2018). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://dumskaya.net/news/trudovoy-kollektiv-tis-prosit-pravitelstvo-obesp-090419/>.

56. Українські морські порти встановили історичний рекорд перевалки від 15.01.2020 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.rbc.ua/ukr/news/ukrainskie-morskie-porty-ustanovili-istoricheskiy-1579100331.html>.

57. Управління міжнародною конкурентоспроможністю: підприємство – регіон: [монографія] / [Ю.Г. Козак, І.О. Уханова, О.А. Єрмакова, О.О. Сукач, С.В.

Ляліков, О.В. Сулім, Д.Н. Бурлаченко, О.В. Захарченко, О.Р. Швагер, Н.А. Постова, О.О. Біла, Л.І. Андрусенко, П.Д. Дмитрієв, Д.А. Нікіфоров]; за ред. Ю.Г. Козака, І.О. Уханової. – Київ: Центр учбової літератури, 2019 – 173 с.

58. Управління організаційним розвитком підприємства : курс лекцій [Електронний ресурс] / укладачі: Л. Д. Забродська, Т. С. Пічугіна. – Х. : ХДУХТ, 2019. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://elib.hduht.edu.ua/bitstream/123456789/4522/1/2019.1_%D0%BF%D0%BE%D0%B7.140.pdf.

59. Частный порт под Одессой ТИС установил новый рекорд по перевалке грузов (новина від 12.01.2020). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://culturemeter.od.ua/chastnyj-port-pod-odessoj-ustanovil-rekord-ukrainy-po-gruzoobrabotke-84564/>.

60. Шаповалов И.И. Проблемы формирования и оценки эффективности использования трудовых ресурсов на предприятии/ И.И. Шаповалов//Международный научный журнал «Символ науки». – №9. - 2016. – С. 179-181.

61. Швед Т.В., Біла І.С. Оцінка конкурентоспроможності підприємства/ Т.В. Швед, І.С. Біла//Економіка та управління підприємствами. - №8. – 2017. – С.405-410. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.economyand.society.in.ua/journal/8_ukr/70.pdf.

62. Шиба О. А. Взаємозв'язок розвитку транспортної інфраструктури та економічного зростання / О. А. Шиба // Вісник Львівського університету. Серія «Міжнародні відносини». – № 39. – 2016. – С. 286-296.